

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 268/2021-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej obchodnou spoločnosťou Burian & partners, s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 1, Žilina, a [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Martinom Masným, advokátom, Vojtecha Tvrdeho 1, Žilina, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/54/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/54/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke [REDACTED], trovy konania **230 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyni do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke [REDACTED] [REDACTED], trovy konania **230 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľiek, skutkový stav vecí a argumentácia sťažovateľiek

1. Ústavnému súdu bola 15. februára 2021 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka 1“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/54/2017.
2. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky 1 je námietka, že okresný súd bol v napadnutom konaní dlhodobo nečinný a rozhodol o výške náhrady trov konania sťažovateľky 1 takmer po troch rokoch.
3. Ústavnému súdu bola 15. februára 2021 doručená aj ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka 2“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.
4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky 2 je námietka, že okresný súd bol v napadnutom konaní dlhodobo nečinný a rozhodol o výške náhrady trov konania sťažovateľky 2 takmer po troch rokoch.
5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľky 1 a 2 navrhli, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a aby prikázal okresnému súdu zaplatiť každej zo sťažovateľiek primerané finančné zadostučinenie v sume 1 000 eur, ako aj náhradu trov konania.
6. Ústavný súd uznesením pléna č. k. PLs. ÚS 6/2021 z 24. februára 2021 rozhodol o spojení ústavných sťažností sťažovateľiek 1 a 2 na spoločné konanie, keďže z ich obsahu vyplýva, že spolu skutkovo a právne súvisia.
7. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 268/2021 z 15. apríla 2021 prijal ústavné sťažnosti sťažovateľiek na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, repliky sťažovateľiek

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavným sťažnostiam uviedol, že v dôsledku neúmyselného nedopatrenia, podmieneného najmä zaťaženosťou senátu, bežnej ľudskej chyby, nebolo rozhodnuté o výške náhrady trov konania, spis bol napriek pokynu z 23. mája 2018 na predloženie

pre účely rozhodnutia o trovách konania predčasne archivovaný pokynom z 30. júla 2018 potom, ako bolo uznesenie o vrátení súdneho poplatku s doložkou právoplatnosti zaslané Slovenskej pošte s cieľom vrátenia súdneho poplatku. O výške náhrady trov konania bolo rozhodnuté 12. februára 2021, právoplatne 16. marca 2021 a vykonateľne 20. marca 2021, t. j. bez zbytočného odkladu, potom, ako bolo v rámci preverovania pohľadávok v súdnych spisoch jednotlivých senátov pre potrebu justičnej pokladnice náhodne zistené, že v predmetnej veci nebolo rozhodnuté o výške náhrady trov konania.

9. Okresný súd tiež poukázal na to, že ústavné sťažnosti boli podané až v čase, keď došlo k náprave protiprávneho stavu, a teda dospel k názoru, že ide o zneužitie inštitútu ústavnej sťažnosti, keď cieľom podaných ústavných sťažností nie je ochrana základných práv pre účely dosiahnutia istoty rozhodnutia v spore pred všeobecným súdom, ale prípadne získanie určenej peňažnej náhrady a trov konania, teda využitie určitého pochybenia.

II.2. Repliky sťažovateľiek:

10. Sťažovateľky vo svojich replikách uviedli, že sám okresný súd vo svojom vyjadrení de facto priznáva, že došlo k priet'ahom v konaní, pričom precizuje ich dôvody, ktoré spočívajú v neúmyselnom nedopatrení, podmienenom najmä zaťaženosťou senátu a bežnou ľudskou chybou. Okresným súdom uvádzané dôvody sú podľa nich vo vzťahu k porušeniu ich práv irelevantné. Pokiaľ ide o okresným súdom vytýkanú absenciu podania sťažnosti na priet'ahy v konaní adresovanú predsedovi súdu, sťažovateľky sú toho názoru, že tento prostriedok nemožno považovať za právny prostriedok, ktorý im priznáva zákon na ochranu ich základných práv a slobôd v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a to aj s akcentom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavných sťažností, vyjadrenia okresného súdu, replík sťažovateľiek a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

12. Sťažovateľky sa svojimi ústavnými sťažnosťami domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavné sťažnosti sťažovateliek.

16. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

18. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o výške náhrady trov konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania v danom štádiu nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

19. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateliek v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania, vychádzajúc z ústavných sťažností, z vyjadrenia okresného súdu, replík sťažovateliek a z predloženého spisu okresného súdu.

21. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol neodôvodnene nečinný, keď uznesením č. k. 41C/54/2017-253 z 23. mája 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 26. júna 2018, priznal sťažovateľkám nárok na náhradu trov konania, avšak o výške náhrady trov konania rozhodol až uznesením č. k. 41C/54/2017-265 z 12. februára 2021, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. marca 2021. Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal, že o výške náhrady trov konania bolo rozhodnuté s takým výrazným časovým odstupom neúmyselným nedopatrením, bežnou ľudskou chybou, keď bol spis omylom predčasne archivovaný.

22. Okresný súd bol teda nečinný pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania cca 2 roky a 8 mesiacov. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateliek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateliek, neprikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 41C/54/2017 konal bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože označená vec, pokiaľ ide o výšku náhrady trov konania, už bola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavných s'ťažnostiach s'ťažovateliek právoplatne skončená, a to uznesením okresného súdu č. k. 41C/54/2017-265 z 12. februára 2021, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. marca 2021.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. S'ťažovateľky v ústavných s'ťažnostiach žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, každá v sume 1 000 eur, čo odôvodnili svojou právnou neistotou pretrvávajúcou dlhé obdobie.

27. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

28. Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

29. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že s'ťažovateľky podali ústavné s'ťažnosti krátko po vydaní uznesenia o výške náhrady trov konania (hoci ešte pred jeho právoplatnosťou), pričom nepovažovali za potrebné brániť sa v tomto smere skôr, hoci o výške náhrady ich trov konania okresný súd nerozhodol cca 2 roky a 8 mesiacov. Uvedené do značnej miery spochybňuje realnosť nimi deklarovanych negatívnych pocitov neistoty z dlhotrvajúceho rozhodovania o výške trov. Je potrebné tiež poukázať na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavných s'ťažnostiach s'ťažovateliek bolo už o výške náhrady trov konania právoplatne rozhodnuté.

30. Vzhľadom na uvedené skutočnosti deklarovanie porušenia práv s'ťažovateliek predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavriešenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto im požadované primerané finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti ústavným s'ťažnostiam nevyhovel.

IV.

Trovy konania

31. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľiek, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

32. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

33. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľkám náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 181,17 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,87 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právní zástupcovia sťažovateľiek sú platiteľmi tejto dane. Náhradu za ďalší úkon právnej služby – repliky sťažovateľiek z 3. júna 2021 a 9. júna 2021, ústavný súd sťažovateľkám nepriznal, pretože obsah uvedených podaní nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Na základe popísaného vyčíslenia by tak každej sťažovateľke prináležala náhrada trov konania v sume 460,90 eur.

34. Ústavný súd však už k priznávaniu náhrady trov konania o ústavnej sťažnosti judikoval, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020).

35. V posudzovanej veci ústavný súd nemohol odhliadnuť od špecifických skutkových okolností spočívajúcich v tom, že sťažovateľky sa na ústavný súd s ústavnými sťažnosťami kritizujúcimi ich právnu neistotu v žalovanom konaní okresného súdu obrátili 15. februára 2021 s vedomím, že tri dni pred tým (12. februára 2021) okresný súd rozhodol o výške náhrady trov konania, teda o otázke, kvôli ktorej sťažovateľky svoju právnu neistotu tvrdili (v merite bolo konanie proti sťažovateľkám ako žalovaným právoplatne zastavené už v r. 2018). V štádiu rozhodovania o výške trov konania, ktoré malo ich pocit právnej neistoty vyvolávať, pritom sťažovateľky nevyvinuli voči okresnému súdu žiadnu procesnú aktivitu smerujúcu k odstráneniu nimi tvrdenej právnej neistoty. Akonáhle nadobudli vedomosť o rozhodnutí, ku ktorému došlo 12. februára 2021, obrátili sa ústavnými sťažnosťami na ústavný súd.

36. Ak v popísaných okolnostiach ústavný súd berie do úvahy, že ústavnými sťažnosťami sťažovateľky sledovali ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, potom ich pasivita v žalovanom konaní spojená s takmer okamžitým podaním ústavných sťažností po rozhodnutí okresného súdu (hoci ešte pred jeho právoplatnosťou) oslabuje dôvodnosť úvah o ich skutočnej subjektívnej právnej neistote. Ústavný súd to vedie nielen k nepriznaniu finančného zadost'učinenia, ale aj k zásadnému spochybneniu účelnosti nákladov vynaložených na požadovanú ústavno-súdnu ochranu, ktorej podstatne limitované možnosti pri zjednaní nápravy vyvolali samotné sťažovateľky. Preto ústavný súd vyhodnotil ako dôvodné uložiť okresnému súdu ako účastníkovi konania o spojených ústavných sťažnostiach povinnosť nahradiť každej sťažovateľke trovy konania iba sčasti (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), a to v polovici z vyčíslenej výšky.

37. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnych zástupcov sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu